

Thorvald Staunings tale om Tyendeloven

Taler

Thorvald Stauning
Formand for
Socialdemokratiet

Dato

9. december 1911

Sted

Folketinget

Omstændigheder

Forbedrede forhold for tyende

Jeg har været noget forbavset over den tilsyneladende ringe Interesse, som denne Sag i de foregaaende Dage har paakaldt hos dette høje Tings Medlemmer.

Jeg havde dog den Tro, at den største Del af Tingets Medlemmer enten havde eller havde haft Tjenestefolk, og at derfor i hvert Fald en stor Part af dem naturligt kunde betragtes som sagkyndige paa det Omraade, hvorom vi forhandler, ligesaa vel som Sagen i sig selv forekommer mig at være af saa stor Betydning, at den maatte have kunnet paakalde større Interesse end jeg synes, der har været.

Jeg er overbevist om, at hvis det havde drejet sig om Foranstaltninger mod Mund- og Klovesygen, havde Forhandlingen paakaldt større Interesse end nu, da det drejer sig om Foranstaltninger, sigtende til at gavne den store Del af Befolkningen, som Tyendestanden udgør.

Den Lovgivning, vi her staar i Begreb med at inklade os paa, er en efter min Mening meget længe paakrævet Reform, og en Reform, som, hvis den føres ud i Livet paa rigtig Maade, vil øve en stor Indflydelse paa Samfundsforholdene og være af meget stor kulturel Betydning for en Del af Befolkningen.

Det foreliggende Lovforslag er jo et Regeringsforslag, et Forslag, som er fremsat af denne Regerings Justitsminister, og et Forslag, som Socialdemokratiets Repræsentanter fortrinsvis støtter, et Regeringsforslag, der navnlig kritiseres af Regeringspartiets Medlemmer.

Det forekommer mig, at dette Forhold ikke er helt uden Interesse, naar man skal bedømme Situationen, og naar man skal vælge det Standpunkt, man bør indtage overfor Lovforslaget. Det, at fortrinsvis Regeringspartiets Repræsentanter har bedt om, at man vil være meget nøjeseende ved den Forhandling, der nu skal føres i Udvalget, og har ønsket, at man skal gaa meget grundigt til Værks o. s. v., og at man fra en Side har kritiseret en Række Bestemmelser og fra en anden Side en anden Række Bestemmelser, er for mig i hvert Fald, selv om jeg ikke paa anden Maade kunde bedømme Lovforslaget, i høj Grad et Vidnesbyrd om, at det sikkert er et ganske godt Lovforslag, der foreligger.

Jeg tror som sagt, at Lovforslagets Gennemførelse vil kunne betegnes som et Kulturfremskridt, en Højnelse af Tyendets Kaar og dermed i Virkeligheden en Højnelse for hele Samfundet.

Der er enkelte Talere, som har givet det Udseende af, at der ved denne Sags Behandling var Strid om Principper, hovedsagelig Strid om de to Principper: Ingen Tyendelov eller en ny Tyendelov.

Dette er imidlertid kun delvis rigtigt, thi af Kommissionens tre Grupper siger det tredie Mindretal, at det ikke kan anbefale at lade Tyendeloven erstattes af en fornyet Lovgivning paa dette Omraade, men der tilføjes noget; paa næste Side i Betænkningen indstilles det nemlig alligevel, at der skal laves en Tyendelov for Personer under 18 Aar paa Grundlag af de to første Mindretals Indstilling.

Man har som sagt søgt at fremstille det, som om disse to Principper stod overfor hinanden: Ingen Tyendelov eller en ny Tyendelov; man har baade mundtligt og skriftligt udtrykt nogen Forbavselse over, at Socialdemokraterne vil have en ny Lov.

Denne Forbavselse maa åbenbart bero paa en Misforstaaelse; man forveksler åabenbart Socialdemokraterne med Anarkisterne.

Det er i og for sig betegnende, at i den Indstilling, som det tredie Mindretal af Kommissionen gør, indstiller et Par særlig udprægede Antisocialister, at vi ingen Tyendelov skulde have, det er jo nærmest et anarkistisk Standpunkt, de indtager.

Jeg glæder mig i denne Forbindelse over den Tale, vi i Dag hørte af den højtærede Justitsminister, som i adskillige af de Betragtninger, han gjorde gældende, ganske ramte, hvad der er min Opfattelse af disse Forhold.

Vi Socialdemokrater ønsker at komme bort fra den nugældende Klasselov og ønsker ganske naturligt, at den tjenende Del af Befolkningen skal rejses til Ligestilling med andre Samfundsklasser, først og fremmest til Ligestilling med de saakaldte frie Arbejdere, de, der ikke er Tyendeloven underkastede, men vi kræver jo Love ogsaa for andre Arbejdere.

Vi Socialdemokrater er aldeles ikke af den Opfattelse, at det bedste vilde være et Samfund uden Lovgivning, vi kræver Love saa for den ene og saa for den anden Gruppe Arbejdere, fordi vi har den Tro, at vi under de nuværende Samfundsforhold staar os ved i saa vid Udstrækning som muligt at lovfæste Retsregler og Beskyttelsesforanstaltninger for dem, der naturligt er de svageste i det bestaaende Samfund.

Jeg tror, at Tyendet, som den svageste Part under lovløse Tilstande, vilde komme til at lide i endnu højere Grad, end det hidtil har maattet lide, under Husbondens Udnyttelse af den individuelle Frihed.

Foreløbig vilde der næppe under en Tilstand, hvor vi ingen Lovgivning havde paa dette Omraade, blive ret megen individuel Frihed for Tjenestefolkene.

Jeg foretrækker derfor under de nu bestaaende Forhold en lovbestemt Frihed fremfor den saa meget udskregne Individets Frihed, vel at mærke, naar den i Praksis kun gælder den ene Part, Husbonden, og ikke Karlen eller Pigen.

Det ærede Medlem, fra Holbæk (Tange) sagde, at vi maatte bort fra den

gældende Undtagelseslov, og i Tyendekommissionens Betænkning tales der ogsaa skarpe Ord om Tyendeloven, idet der siges:

Selvom den bliver forbedret, som her foreslaas, bliver det alligevel en Lov, der sætter Skel og skaber Formynderi og andre nedsættende Ting for den ene Part.

Det udtales et Sted fra det tredie Mindretals Side, at unge Mænd og Kvinder vilde ikke regnes med blandt dem, der er Tyende og Tyendeloven underkastede.

Det udvikles, at det at være Tyendeloven underkastet anses for noget fornedrende, der er noget nedsættende deri, og Konklusionen er, at man ikke skal have en Lov for dem, der er over 18 Aar, men kun for dem, der er under 18 Aar.

Jeg synes ikke, der er megen Konsekvens deri. Er det nedsættende for et Menneske paa 18 1/2 Aar, maa det ogsaa være nedsættende for et Menneske paa 17 1/2 Aar.

For dem, der senere vokser op og har været Tyendeloven underkastede, maa det være ligesaa nedsættende, hvis der overhovedet er noget nedsættende deri. Hvis det var rigtigt, at en god Tyendelov var en Klasselov, der medførte, at unge Mennesker ikke vilde være Tyende, saa kunde det naturligvis være rigtigt at tilstræbe andre Former, thi Lovgivning maa man have under den ene eller den anden Form.

Selv om man putter disse 50 Paragraffer ind i 10 eller 20 andre Love, bliver Forholdet i Realiteten ikke anderledes, end hvis man samler dem i en Lov om dette bestemte Forhold. Saa maa det ogsaa være galt at lave en Lov, der skal gælde for Mennesker indtil det 18de Aar.

Ellers vilde de jo faa et Stempel paa sig for Livstid. Disse stærke Ord om, at ingen vil være Tyende og Tyendeloven underkastet, vilde saa komme til at gælde for

alle dem fra det 6te til det 18de Aar, for en Trediedel af det samtlige Tyende, ca. 75,000 Personer. Hvorfor gøre den Uret mod dem og paatrykke dem det Stempel, som man anser det for at være?

Det lyder meget rask, naar det ærede Medlem siger: Bort med denne Undtagelseslov! Men det, der gør en Lov til en Undtagelseslov, er dens Indhold og Tendens. En Tyendelov kan godt være en Lov, der netop ligestiller Tyendet med andre. Jeg erkender, at den nugældende Lov i høj Grad er en Klasselov, der skaber en Undtagelsesstilling.

Jeg tror, at det vil lykkes her at skabe en Lov, der netop højner Tyendets Stilling og ophæver det Klasseovspræg, som vi kender saa godt fra den nugældende Lov af 1854. Naar det ærede Medlem (Tange) og hans Meningsfæller taler om Undtagelseslove, vil jeg blot minde dem om, at der er andre Undtagelsesforhold, som de ikke søger at udrydde.

Hele Arbejderklassens Stilling er i høj Grad en Undtagelsesstilling, socialt og politisk. Den privilegerede Valgret, der eksisterer til Amtsraad og Landstinget for et lille Mindretal, er i høj Grad en Undtagelseslov, ganske vist behagelig for dem, der er saa heldige at have denne privilegerede Valgret, men ubehagelig for Underklassen.

Jeg synes derfor, at man skulde gribe Ondet ved Roden og først rydde det væk, der efter sit Indhold maa betegnes som et Undtagelsesforhold, og som sætter et Klassepræg paa den ene eller den anden Del af Befolkningen. Det vilde være mere værdifuldt end det ærede Medlems Stilling her.

Jeg foretrækker en Tyendelov, fordi de Befolkningslag, som denne Lov vedrører, ellers er i højeste Grad retsløst stillede overfor de maaske faa - det er dog ligegyldigt, om det er faa eller mange, - der er hensynsløse nok til at udnytte den svagere Part, og ud fra den samme Betragtning har vi tilstræbt den bedst mulige Lovgivning for Industri, Handel, Haandværk og Søfart.

Under Kapitalismen maa der lovgives om Arbejderforholdene for at give Underklasserne et Retsgrundlag, som de ellers vilde savne, overfor de stærkere.

I høj Grad vilde Underklasserne blive prisgivet de mindre hensynsfulde, de mest begærlige, hvis man ganske savnede en Lovgivning om deres retslige Stilling og om Beskyttelsesforanstaltninger for dem, der naturligt, paa Grund af Forholdene, er de svageste.

Det ærede Medlem fra Gudme (Ravn) var i Gaar i høj Grad krigslysten, og det ærede Medlem, som vist paa Bunden er en overordentlig elskværdig Mand og vist ikke mente det saa slemt med sin Pisk og alt det andet onde, han havde fremme her, ivrede mod visse Bestemmelser i Lovforslaget, særlig Bestemmelserne om Boligforholdene.

Han vilde ikke have Kontrol, han vilde ikke have, at Folk kom løbende for at se, om Karlekamrene nu ogsaa var indrettet efter Lovens Forskrifter o. s. v.

Jeg ved ikke, hvorfor det ærede Medlem er saa meget derimod, for hvis man ikke har noget at frygte af Kontrollen, synes jeg, man meget gerne kunde aabne Døren og sige: Vær saa god, kom indenfor.

Hvis man derimod har noget at frygte, hvis man ikke har sine Ting i Orden, saa er Kontrollen naturligvis mindre behagelig.

(Afbrydelse af Ravn).

Jeg tror ikke, det ærede Medlem har det saa slemt, at han er bange for Kontrol. Jeg vil allerhelst tro det bedste om mine Medmennesker, ogsaa om det ærede Medlem fra Gudme. Men det ærede Medlem har ikke nogen reel Ret til at modsætte sig, at den Stand, han tilfældigvis tilhører, underkastes lignende Bestemmelser som de, der gælder i andre Dele af vor Lovgivning.

I en Mængde andre Forhold har vi Kontrol og Lovgivning. Vi har Fabrikloven,

og de tilsynsførende gaar rundt i Fabrikker og Værksteder og paaser, at dens Forskrifter overholdes, for at der kan ydes Arbejderne den Beskyttelse, der er nødvendig for dem.

Vi har Lærlingeloven, som giver Forskrifter med Hensyn til Lærlingeforholdet, altsaa for de umyndiges Vedkommende, dem mellem 14 og 18 Aar, og ogsaa med denne Lovs Overholdelse føres der Tilsyn.

Vi har Loven om Tilsyn med Dampmaskiner, Loven om Arbejde i Bagerier og Søloven, som paa en Maade er et Sidestykke til Tyendeloven. Jeg erkender, at vor Sølov i højeste Grad trænger til at blive reformeret, og jeg haaber, at hvis det lykkes at gennemføre en Lovgivning om det Forhold, vi her har at gøre med, at det saa ikke vil vare alt for længe, inden vi ogsaa kommer til en stærkt gennemgribende Reform af Søloven.

Men jeg ønsker ikke Søloven ophævet i alle dens Enkeltheder, jeg ønsker, at den Beskyttelse, som det søfarende Mandskab kan gøre Krav paa, maa blive udvidet og gjort effektivt. Der kunde nævnes forskellige andre Arter af Lovbestemmelser, der griber ind saa i det ene, saa i det andet Forhold.

Der er Ulykkesforsikringsbestemmelserne, og der er bebudet en Lovgivning om Arbejdsanvisning. Man kan i og for sig kalde alle disse bestaaende Love Undtagelseslove, de indeholder Kontrol, de indeholder Beskyttelse, men vi Socialdemokrater har i hvert Fald den Opfattelse, at det er gavnligt, ja nødvendigt at have saadanne Love, og vi tror, at det vilde være lidet heldigt for Samfundet, først og fremmest for den arbejdende Stand, om det skulde undvære denne Lovgivning. Jeg kan, som sagt, ikke se noget berettiget i, at en enkelt Klasse Medborgere vil være fri for alle saadanne Love og Kontrolbestemmelser, naar det dog er en Kendsgerning, at vi gennem mange Aar har lovgivet for at beskytte den svagere Part.

Ogsaa de Herrer, der tilhører det samme Parti som det ærede Medlem fra Gudme, har været med i denne Lovgivning, der, om jeg saa maa sige, gik ud over Industri, Haandværk, Handel og Søfart.

Jeg synes derfor, at det er uberettiget, at man ikke vil have Kontrol for Landbruget. Det maa virkelig underkaste sig Bestemmelser svarende til dem, der nu er indført for andre Erhverv.

Det ærede Medlem fra Gudme (Ravn) sagde, at han vilde have personlig Frihed - naturligvis fortrinsvis for den Stand, han tilhører -, og jeg erkender, at personlig Frihed er udmærket, saa længe den ikke træder andres berettigede Interesser for nær. Gaardmanden maa for mig beholde sin personlige Frihed, saa længe denne personlige Frihed ikke træder Tyendets Interesser saa nær, at det kan beklage sig.

Den personlige Frihed bør dog ikke omfatte Retten til at give Karle og Piger, der skal gøre Arbejde for en, slette Opholdsrum og Sovesteder, thi da er det ud over Tyendet som Arbejder og som Menneske, og da har man ikke Lov til at hævde den personlige Frihed i dens fulde Konsekvens.

Det ærede Medlem fra Faaborg (R. Christiansen) ønskede Skudsmaalsbøger eller Tjenestebøger bibeholdte. Det ærede Medlem kræver altsaa opretholdt et Undtagelsesforhold, der ikke gælder for andre Arbejdere end netop for dem, der betegnes som Tyende.

Men selv om vi ser bort fra den Urimelighed, at der er et saadant Undtagelsesforhold for disse Arbejdere, har det dog mindes, at den anden Part i Forholdet, Husbonden, hverken foreviser Skudsmaalsbog eller andre Bevisligheder for, hvor længe han har kunnet beholde sit Tyende. Hvad der er Ret for den ene, burde ogsaa være Ret for den anden.

Jeg har før nævnt visse Arter af Love, som viser Uholdbarheden i Talen om, at vi ikke skulde have nogen Lovgivning i dette Forhold. Maa jeg dertil føje, at vi ogsaa har en Lov, der i høj Grad angaar Landbruget, nemlig Loven om Anvendelse af udenlandske Arbejdere, den, der populært kaldes »Polakloven«.

Denne Lov giver Bestemmelser om adskillige Forhold vedrørende disse Arbejders Rettigheder, om deres Boligforhold og adskilligt andet,

Bestemmelser, som man med god Grund i dette Øjeblik misunder disse udenlandske Arbejdere, fordi de paabyder Forhold, der er betydelig bedre end dem, man hidtil har budt det danske Tyende.

Denne Lov sætter Arbejdsstedet under Kontrol, og den sidste Beretning, der foreligger fra Ministeriet angaaende Polaklovens Virketid og Kontrollen med dens Overholdelse, viser i allerhøjeste Grad, at en saadan Kontrol med Arbejdsstedet er meget fornøden ogsaa paa Landet.

Jeg erkender ligesom min Partifælle, det ærede Medlem fra Aarhus (Sabroe), at der vistnok er et meget stort Antal Husbønder, der er humane og brave Folk. Men der er ogsaa mindre gode Husbønder, og alene af Hensyn til disse, selv om deres Tal kun er meget lille, er en saadan Lovgivning af højeste Vigtighed. Polakloven er en Undtagelseslov, som det samme Parti har gennemført, fra hvilket vi nu hører Røster om, at vi skal bort fra Undtagelsesforholdet for Tyendet.

Den Lov nedsætter skam ikke de paagældende Arbejdere i det offentlige Omdømme til at være noget lavere eller daarligere, tværtimod, den har højnet de udenlandske Arbejdere og i høj Grad bidraget til at bibringe Befolkningen et andet Syn paa dem.

Den har bidraget til, at de bliver betragtet som Mennesker i højere Grad, end de tidligere blev. Den sikrer og beskytter disse Arbejdere paa samme Maade, som Fabrikloven og andre af de Love, jeg før nævnede, gør det i de Forhold, de angaar, og som Tyendeloven bør gøre det overfor den 1/4 Million Tjenestefolk, der findes her i Landet.

Jeg erkender, at Beskyttelse i dette Forhold naturligvis først og fremmest er nødvendig overfor de mindreaarige, endnu skolepligtige, og overfor den første Ungdom, som kommer ud at tjene. Deres Tal er ca. 75,000. 33 pCt. af samtlige Tjenestetyende er under 18 Aar.

For dem trænges der i alt Fald - det erkender ogsaa det Mindretal i Kommissionen, der ellers ikke vil have nogen Tyendelov - til en Beskyttelseslovgivning og til Kontrol, og jeg erkender, at der foreligger et godt Materiale i Statens statistiske Bureaus Meddelelser til Bedømmelse af, i hvor høj Grad Beskyttelse er fornøden overfor disse Tjenestebørn.

21,000 Drengene og 9,000 Piger i 6-14 Aars Alderen er Tjenestebørn, fortrinsvis naturligvis Børn af Fattigfolk, der ikke selv er i Stand til at yde deres Børn den Beskyttelse, som de højere Klasser i Samfundet er i Stand til at yde deres Børn.

Af Landarbejderbørn findes 41 pCt. Drengene og 21 pCt. Piger i Tjeneste hos fremmede, af Husmandsbørn 26 pCt. Drengene, og 13 pCt. Piger, men af Gaardmandsbørn kun 5 pCt. Drengene og 2 pCt. Piger.

Jeg vil ikke med min Omtale af dette Forhold gøre gældende, at der er noget ondt i, at Børn lærer at arbejde. Jeg ved, at den højtærede Kultusminister for faa Dage siden i et Foredrag, han holdt et eller andet Sted ude i Landet, har sagt, at det, det først og fremmest drejede sig om, var, at Børnene lærte at arbejde, og saa vidt jeg forstod, gjorde det efter hans Mening mindre, om Skoleundervisningen var en Del slettere, end vi mener, den bør være.

Jeg har slet ikke noget imod, at Børn lærer at arbejde. Det eneste Lyspunkt, jeg for øvrigt under de bestaaende Forhold ser i Børnenes Arbejde paa Landet, er, at de i det mindste skaanes for den Sult, som mange andre Børn, der ikke faar Kost paa Arbejdsstedet, maa lide under.

Jeg erkender, at Landbrugsarbejdet har noget meget tiltalende ved sig, og at det kan være meget ønskeligt ogsaa for Landets hele Erhvervsliv, om en Del Børn lærer at arbejde i en forholdsvis tidlig Alder; men der sker paa den anden Side i høj Grad Misbrug med Hensyn til disse Børns Arbejde.

Den Arbejdstid, Børnene paa Landet har, er i høj Grad uhyggelig. Der er efter Statistiske Meddelelser 359 Drengene og 173 Piger, der maa arbejde i 14 Timer eller derover daglig.

Der er 611 Drengene og 286 Piger, der har en Arbejdstid paa 13-14 Timer. Der er 9,170 Drengene og 4,091 Piger, der har en Arbejdstid paa over 6 Timer daglig, og det endskønt disse kun er i en Alder af 6-14 Aar. 24 pCt. af samtlige arbejdende

Drenge og 22 pCt. af samtlige arbejdende Piger ude paa Landet begynder deres Arbejde før Kl. 6 Morgen.

Som modsvarende Tal anføres i Statistikken, at i København er der 3 pCt. og i Provinsbyerne 1 pCt., der begynder paa et saa tidligt Tidspunkt.

Statistikken oplyser, at der er Børn, som fra Arbejdets Slutning om Aftenen til dets Begyndelse næste Morgen kun har 6 Timers Fritid til Hvile og Søvn, og 738 Drenge og 273 Piger har under 8 Timer. Det forekommer mig, at disse Tal tilstrækkelig stærkt taler om, at der paa dette Omraade trænges i høj Grad til en Reform.

Der er over 400 tjenende Børn under 9 Aar, og af alle de 9-aarige Drenge er der 5 pCt., som er ude at tjene, af alle de 10-aarige 16 pCt. Man begynder altsaa at anvende Børn til Arbejde i en meget tidlig Alder, og man udnytter dem, som jeg har vist ved Tal fra Statistikken, med en meget lang Arbejdstid.

Her er der, som sagt, Bud efter Beskyttelse og Kontrol. Statistikken oplyser, at der ganske vist er 21-22,000, som ved Landbrugsarbejde kun er beskæftigede de 6 Maaneder af Aaret, men der er paa den anden Side 12-13,000, om hvem det siges, at de arbejder i alle Aarets 12 Maaneder, og det oplyses i samme Statistik, at disse Børn heller ikke er fritaget for Søndagsarbejde. Over 1/5 af de tjenende Børn, som arbejder paa Landet, er fuldt beskæftiget hver Søndag.

Det forekommer mig, at her var der noget at gøre for de stærkt religiøse Medlemmer, der ved mange andre Lejligheder er paa Færde i forskellige Retninger, for i det mindste at faa Søndagsarbejdet afskaffet for Tjenestebørn paa Landet.

Det ærede Medlem fra Gudme (Ravn) mente i Gaar, at dette Børnearbejde ikke havde en saadan skadelig Indflydelse paa Skolens Gerning, som man var tilbøjelig til at hævde fra andre Sider.

Jeg tror, at det ærede Medlem sagde noget saadant som, at hvis Børnene sov i Skolen, var det Lærerens og mindre Børnenes Skyld.

Men selv om nu Lærerne var saa ivrige og dygtige i Tjenesten, som det ærede Medlem paastod, man kunde være - og han har jo Erfaring i saa Henseende -, selv om det nu var rigtigt, at de kunde holde de søvnige Børn vaagne, er det dog ikke sikkert, at det betyder, at disse lærer noget.

Det er ikke sikkert, at de, naar de har arbejdet adskillige Timer før Skoletiden og slidt den foregaaende Aften længe efter almindelig borgerlig Sengetid, er i høj Grad modtagelig for Skoleundervisningen, selv om Læreren ved stor Nidkærhed er i Stand tit at holde dem vaagne.

Det er højst sandsynligt, at adskillige af de Børn, som nu befinder sig iblandt den daarligste Trediedel af Børnene i Henseende til Dygtighed i Skolen - det viser sig nemlig, at de arbejdende Børn nogenlunde falder i 3 Grupper, hvad angaar deres Evne til at følge med i Skolens Arbejde -, vilde befinde sig i den mellemste eller maaske den forreste Række, hvis de ikke pintes og plagedes med for meget Arbejde. Og paa samme Maade vilde maaske en Del af det mellemste Hold være i Stand til at komme frem i forreste Hold, hvis de var forskaanede for Misbrug ved Arbejde.

Jeg har ikke før i Gaar hørt nogen Lærer benægte, at Børnearbejdet kan have en skadelig Virkning paa Skoleundervisningen.

Det ærede Medlem erklærede, at han selv havde været Skolelærer engang og altsaa var kapabel til at dømme i dette Spørgsmaal.

Jeg har utallige Gange talt med Lærere baade i offentlige Forsamlinger og privat og erkyndiget mig om deres Opfattelse af Børnearbejdets Indflydelse paa Skolegerningen, og jeg har altid, hvad enten de tilhørte den ene eller den anden politiske Retning, hørt dem erkende; at i alt Fald visse Arter af Børnearbejde, navnlig saadant Arbejde, som strækker sig over en meget lang daglig Arbejdstid, øvede en skadelig Virkning paa Børnenes Gerning i Skolen.

Det ærede Medlem fra Gudme har altsaa en anden Mening, men jeg tror, at han som Lærer staar ret ene med sin Opfattelse.

For alle disse 30,000 smaa Lønarbejdere bør der, som sagt, utvivlsomt lovgives og ligesaa for de ca. 45,000, som er mellem 14 og 19 Aar.

Hvad jeg har nævnt fra Statens officielle Statistik, synes at understrege Nødvendigheden af, at der skrides til en virkelig effektiv Lovgivning paa dette Omraade.

Disse Børn lider utvivlsomt i Opvæksten og faar ikke den Adgang til Udvikling, der staar aaben for dem, som ikke er tvunget til at arbejde.

Men Resultatet af denne Betragtning maa ogsaa være, at naar vi saa kommer til dem, som er over 18 Aar, gælder det, som jeg før antydede, at uden Lovgivning vilde disse unge Mennesker være underkastede al Slags Vilkaarlighed netop paa Grund af den forholdsvis slette Barndom, som mange af dem har haft.

Af Tjenestefolkene er 80-90,000 i Alderen mellem 18 og 25 Aar, og mange af dem har arbejdet alle Børneaaene og ikke faaet tilstrækkelig Tid til at nyde Barndommens Glæder eller haft Adgang til at udvikle Aand og Evner paa samme Maade som de, der har været fritaget for Arbejde. De er derfor ikke saa udviklede eller rustede i aandelig Henseende som de, der først efter 18 Aars Alderen træder ud paa Arbejdsmarkedet. Navnlig gælder dette det store Antal Tjenestefolk ved Landbruget.

Efter den Statistik, der ledsager Kommissionsbetænkningen, er ca. 139,000 Tjenestekarle og Tjenestepiger beskæftiget ved Landbruget. Deres Skoleundervisning har været ringere end den, Børn i Byerne som oftest har faaet, og deres Arbejdstid har, det viser Statistikken, været den længste, som Børn overhovedet har været udsat for at maatte taale.

Forholdene i Hjemmene har for disse Børn oftest været fattige. Disse Mennesker staar derfor formentlig i høj Grad slet rustede til Kampen for Tilværelsen, de er ikke modne til at optage Arbejdet for deres egne Anliggender, straks naar de træder ind i Arbejdsforholdet. Deres Stilling som Arbejdere, naar

de kommer ud og skal være myndigt Tyende over 18 Aar, er ganske anderledes ugunstig end den Haandværkslærlings, der i 18 Aars Alderen eller deromkring træder ud i Livet som Haandværkssvend eller som Industriarbejder paa en Fabrik.

Disses Udvikling er foregaaet under ganske andre Vilkaar; selv om det har været under Fattigdom og trange Kaar, har deres Udvikling alligevel i mange Henseender været en saadan, at de er adskilligt forud for de Tjenestebørn, som i 18 Aars Alderen træder ud i Livet som myndige Tyender.

Derfor vil disse 18 Aars Tjenestepigers eller Tjenestekarles Stilling lade adskilligt tilbage at ønske i Retning af Lighed, naar de skal staa overfor Herremanden eller Gaardejeren og tale om deres Arbejdsforhold, om deres Boligers Beskaffenhed.

Det hedder nok, at vi har Lighed for Loven; den højtærede Justitsminister har flere Gange i den senere Tid talt over dette Tema. Men under Kapitalismen er det alligevel kun en Talemaade, fordi den, der har den økonomiske Overmagt, dog, naar det kommer til Stykket, har alle Fordelene paa sin Side.

Det gælder i Forholdet mellem Husbond og Tyende, som det gælder i saa mange andre af Livets Forhold, at den, der har den økonomiske Overmagt, har i alt Fald adskilligt lettere ved at faa Retten paa sin Side end den, der fra Naturens Haand er udstyret mindre gunstigt.

Der er i det hele saa megen Ulighed i det kapitalistiske Samfund, at det vil være i høj Grad faretruende for den svageste Part at blive berøvet lovmæssig Beskyttelse, og jeg har derfor det Indtryk, at Ønsket om hel Fritagelse for Lovordning af dette Forhold, Forholdet mellem Husbond og Tyende, under de nuværende Forhold særlig maa anses for at være de mest fremsynede Husbonders Ønske.

Og jeg agter ikke fortrinsvis at være med til at lovgive for Husbondens Skyld, jeg ønsker, at Loven skal være bedst mulig for Arbejderne, fordi de trænger til den mest mulige Beskyttelse.

Jeg ønsker, at Loven skal være den bedst mulige for Arbejderne, fordi de fra den tidligste Barndom har været tilsidesatte, fordi de trænger til al den offentlige Omsorg, som vi er i Stand til at tilvejebringe, i Modsætning til dem, der

økonomisk og politisk og snart sagt i Tie andre Henseender har Retten og Fordelene paa deres Side.

Jeg synes, vi skylder de mest fortrykte i Samfundet det mest mulige Hensyn, og de mest fortrykte er ikke Husbonderne, det er utvivlsomt Tjenestebørnene, Tjenestepigerne og Tjenestekarlene.

Udover de Enkeltheder, jeg hist og her har berørt, er der kun et Par Ting, jeg endnu vil nævne.

Jeg synes, det er i høj Grad rigtigt og heldigt, at Lovforslaget indeholder Bestemmelser om, at der ikke maa bydes Tjenestebørnene Soveplads sammen med voksne Tyende.

Jeg tror, det ærede Medlem fra Gudme (Ravn) og andre har den Opfattelse, at der i Grunden ikke var noget ondt i, at Tjenestebørnene delte Kammer med de voksne Tjenestekarle. Det kan maaske ogsaa siges i en Mængde Tilfælde, at der ikke er noget ondt i det.

Jeg tror ligesom andre ærede Medlemmer, at der blandt Tjenestekarlene og Tjenestepigerne heldigvis er en stor Mængde udmærket gode Mennesker, som ikke hverken i den ene eller den anden Henseende vil gøre Tjenestebørnene nogen Fortræd eller bevidst gøre dem nogen Skade under Samværet med dem. Men paa den anden Side kan det ikke nægtes, at der findes mindre gode Eksistenser ogsaa i den Lejr, og Tjenestedrengen er jo ikke Herre over, om det er en god eller daarlig Karl, man byder ham Soverum sammen med. Forholdet bør derfor naturligt være, som det er udtrykt i Lovforslaget, at der ikke maa bydes disse Børn Soverum sammen med de voksne.

I lignende Retning, som man her har bestemt, synes jeg, at man, udover hvad

der findes i Lovforslaget, paa andre Omraader bør søge Foranstaltninger, gennemført, som udvider den Ramme af Beskyttelse, som man har tilstræbt med det foreliggende Lovforslag.

Det ærede Medlem fra Faaborg (R. Christiansen) mente, at det var meget godt og forsvarligt at have Tilmeldingspligt hos Politiet eller Sognefogeden.

Jeg synes, der er noget urimeligt i, at en enkelt Klasse Mennesker, en enkelt Del af Befolkningen just skal være underkastet denne Pligt at møde hos Politiet, naar de kommer til et nyt Sted.

For dem maa der da gælde de samme Regler som for Haandværkssvende eller andre, og hvis man endelig tiltrænger Forandringer i dette Forhold, bør det være for hele Befolkningen.

Det er ikke alene Tjenestekarle, som bliver eftersøgt i Alimentationsager; det kan ogsaa være andre baade i Underklassen og Overklassen, at noget saadant overgaar; og det var vel derfor rimeligt, hvis man af Hensyn til Alimentanterne skulde have en Bestemmelse i denne Retning for at kunne finde disse Mennesker frem, at man saa ikke alene tog dem, som havde Betegnelsen Tyende.

Jeg skal indskrænke mig til disse Betragtninger, hvormed jeg har motiveret min og mit Partis Stilling i Tilslutning til, hvad der er fremsat af min Partifælle for Aarhus nordre Valgkreds (Sabroe) som Motivering for Ønsket om at faa en Lov om Tyendeforhold og blive fri for en Lov med et saadant Klassepræg som den nuværende.

Mine Betragtninger er et Udtryk for, at jeg er Tilhænger af en Lov, som skaber Beskyttelse for den svagere Del af Samfundets Medlemmer.

Kilde

Ukendt

Tags

Debattale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/om-tyendeloven>